

Літаратура і крыніцы

1. *Беляев, И.Д.* Рассказы из русской истории. Кн. 4. Ч. 1. История Полоцка или Северо-Западной Руси с древнейших времен до Люблинской унии / И.Д. Беляев. – М.: Синод. тип., 1872. – 458 с.
2. *Коялович, М.О.* Чтения по истории Западной России / М.О. Коялович. – СПб.: Тип. А.С. Суворина, 1884. – XII, 349 с.: 1 л. карт.
3. *Пыпин, А.Н.* История русской этнографии. В 4 т. Т. 4. Белоруссия и Сибирь / А.Н. Пыпин. – Минск: БелЭн, 2005. – 256 с.
4. *Надеждин, Н.И.* Об этнографическом изучении народности русской / Н.И. Надеждин // Записки русского географического общества. – 1847. – Кн. 2. – С. 61–115.
5. *Экземплярский, А.* Белая Русь / А. Экземплярский // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. – СПб., 1891. – Т. 5. – С. 173–174.
6. *Потебня, А.А.* Этимологические заметки / А.А. Потебня // Живая старина. – Вып. 3. – СПб., 1891. – С. 117–128.
7. *Ламанский, В.И.* Белая Русь / В.И. Ламанский // Живая старина. Вып. 3. – СПб., 1891. – С. 245–250.
8. *Карский, Е.Ф.* Белорусы. В 3 т. Т.1. Введение к изучению языка и народной словесности / Е.Ф. Карский. – Вильна: Изд-во Вилен. генерал-губернатор. упр., 1904. – X, 466 с.
9. *Бессонов, П.* Белорусские песни, с подробными объяснениями их творчества и языка, с очерками народного обряда, обычая и всего быта / П.А. Бессонов. – М.: Тип. Бахметева, 1871. – LXXXI, II, 176 с.
10. *Бобровский П.* Материалы для географии и статистики России, собранные офицерами Генерального штаба. Гродненская губерния. Ч.1. Приложения. – СПб.: Гл. упр. Генер. штаба, 1863. – 247 с.
11. *Вольтер, Э.А.* Город Мендовга или где искать Летовию XIII века / Э.А. Вольтер // Известия Отделения русского языка и словесности Академии наук. Кн. 3. Т. XIV. – 1909. – С. 95–102.
12. *Кочубинский, А.А.* Территория доисторической Литвы / А.А. Кочубинский // Журнал министерства народного просвещения. – 1897. – № 1. – С. 60–94.
13. *Соболевский, А.И.* Где жила Литва? / А.И. Соболевский // Известия Императорской Академии Наук. – Т. 5. – 1911. – № 15. – С. 1051–1054.
14. *Бестужев-Рюмин, К.Н.* Русская история. Ч. 1. / К.Н. Бестужев-Рюмин. – СПб.: Тип. А. Траншея, 1872. – 742 с.

Summary

The article examines the origin and ethnical history of the Belarusians in the science in the 60-90s of the 19th century. The questions of the development of the basic ethnogenetic conceptions of the specified period are examined: the Great-Russian conception and the Polish one. The reasons for such long preservation of these conceptions are determined, the variants of their evolution are taken up. The different scientists' opinions on the origin of Belarusians and their ethnic development are analyzed, and also there are some terms' definitions which were used by the scientists of the mentioned period to construct their theories of the Belarusians' ethnogenesis.

Паступіў у рэдакцыю 17.01.2011 г.

УДК 94(476):39

В.Л. Блішч,

старшы выкладчык кафедры міжнароднага турызму ІПД

ЭТНАГРАФІЧНАЯ СПАДЧЫНА: КАТЭГАРЫЯЛЬНЫ АНАЛІЗ І ТЭРМІНАЛАГІЧНЫ КРУГ

Катэгорыя «этнаграфічная спадчына» з'яўляецца часткай паняцця «культурная спадчына», якое разглядаецца як ключавая прыкмета ў вызначэнні сутнасці культуры (Ю.М. Лотман, М.С. Каган, Т.П. Міронава, Э. Дарашэвіч) [1], як сховішча калектыўнай памяці (П. Нара, Ю.А. Вядзенін, М.Я. Куляшова і інш.) [2]. Але калі культурная спадчына выкарыстоўваецца ў межах спецыялізаваных навуковых дысцыплін досыць даўно, то этнаграфічная спадчына не з'яўлялася прадметам навуковага аналізу ні ў айчынных, ні ў замежных гуманітарных даследаваннях, ні ў міжнародных дакументах па ахове сусветнай культурнай спадчыны.

Мэта дадзенага артыкула – спроба выявіць сутнасныя характарыстыкі этнаграфічнай спадчыны, якія павінны складаць базіс дадзенага паняцця.

У катэгорыю «этнаграфічная спадчына» ўваходзяць паняцці «народная культура», «традыцыйная культура», «этнічная культура», якія часта разглядаюцца як сінонімы (Э.С. Марка-

ран, Н.Г. Міхайлава, П.Г. Ігнатавіч) [3]. Аднак не ўсе даследчыкі згодны з тым, што традыцыйная і этнічная культуры ідэнтычныя па змесце, паколькі «самай істотнай уласцівасцю традыцыйнай культуры з'яўляецца яе сацыяльная і тэрытарыяльная замкнёнасць, самадастатковасць, лакальнасць», тады як для з'яўлення этнічнай ідэнтыфікацыі неабходны кантакт носьбітаў розных відаў культур [4]. Выклікае крытыку і вызначэнне «народная», паколькі дадзены тэрмін валодае «класавай і ідэалагічнай неабгрунтаванасцю» [4]. Н.І. Чыстоў таксама прапануе адмовіцца ад вызначэння «народная» і замяніць яго на тэрмін «простанародная» [5]. Часта народная культура выступае сінонімам сялянскай, земляробчай культуры, якая захавала сваю патрыярхальнасць [6, с. 9], што, безумоўна, абмяжоўвае дадзеную культуру толькі гэтым сацыяльным пластом.

А.В. Косціна і А.С. Каргін прапануюць замяніць паняцце «традыцыйная народная культура» на паняцце «традыцыйная культура», таму што яно больш дакладна адлюстроўвае

асаблівасці з'явы і практыку, якая склалася ў сучаснай навуцы аб культуры [7]. У апошнія гады некаторыя даследчыкі мяркуюць аб узнікненні прынцыпова новага тыпу культуры, які ўяўляе сабой сімбіёз традыцыйнай і масавай культуры. А.В. Захараў пазначае яго тэрмінам «папулярная культура» [8]. Пры гэтым «сучасная культура выкарыстоўвае не ўсё каштоўнае, што ёсць у народным мастацтве, у прыватнасці, не ўсё, што здаецца вартым увагі з пункта гледжання спецыялістаў-этнографу <...>. Адбіраюцца, у першую чаргу, тыя ўзоры, якія адпавядаюць крытэрыю “тэхналагічнасці” па шэрагу параметраў: знешняй прывабнасці, зразумеласці і даступнасці, лёгкасці прайгравання, серыйнасці і шаблонам, сімвалічнасці, варыятыўнасці, высокім сугестыўным магчымасцям, прыдатнасці для тыражавання і перадачы па камунікатыўных каналах» [8, с. 108]. Пры ўжыванні гэтага палажэння да нашай тэмы мяркуюем, што дадзеныя крытэрыі ў значнай ступені дапамагаюць зразумець працэс пераходу культурных аб'ектаў у катэгорыю «спадчына».

Здавалася б, грунтуючыся на прадмеце этнаграфічнай навукі, можна лёгка вызначыць значэнне тэрміна «этнаграфічны». Аднак з моманту зараджэння этнаграфіі як навуковай дысцыпліны разуменне прадмета яе даследавання змянілася. Варта адзначыць істотныя адрозненні ў назве самой навукі. У заходняй навуковай традыцыі пад этнаграфіяй разумеецца не асобная дысцыпліна, а працэс і вынік выкладу палявога матэрыялу ці навуковы метада (fieldwork) у такіх навуковых дысцыплінах, як этналогія і сацыяльна-культурная антрапалогія [9]. Гэта шмат у чым тлумачыць адсутнасць у англамоўнай навуковай літаратуры тэрміна «этнаграфічная спадчына», паколькі навуковы метада не можа «даваць» спадчыны, за выключэннем тых выпадкаў, калі пад этнаграфічнай спадчынай разумеюцца навуковыя працы этнографу. У айчынай і ў цэлым постсавецкай навуцы тэрмін «этнаграфія» выкарыстоўваецца для абазначэння навуковай дысцыпліны, якая вывучае галоўным чынам народную ці традыцыйна-бытавую культуру.

У межах этнаграфічнага музейзнаўства ўжываецца катэгорыя «этнаграфічны прадмет». Даследчыкі А.В. Канавалаў і Е.Я. Цімафеева вызначаюць яго значэнне як здольнасць перадаваць інфармацыю «аб этнічна спецыфічных праявах традыцыйна-бытавой культуры» [10]. Для выяўлення розных аспектаў этнаграфічнай інфармацыі даследчыкі вылучаюць наступныя прыкметы: форма, матэрыял, спосаб вырабу, арнамент [11]. У сваю чаргу, В.А. Дзмітрыеў і Н.М. Калашнікава крытыкуюць абмежаванне паняцця «этнаграфічны прадмет» не толькі сферай традыцыйна-бытавой культуры, а таксама звязаннем крытэрыяў этнаграфічнасці да

адзначаных прыкмет [12]. У сувязі з гэтым трактоўка была скарэкціравана. Пад ім сталі разумець такі прадмет, які «характарызуе культуру этнасу ў спалучэнні яе спецыфічна канкрэтных і арыгінальных формаў» [13]. Для нашай тэмы асаблівую цікавасць уяўляе асэнсаванне даследчыкамі традыцыйнай культуры як дынамічнай з'явы, якая праяўляецца ў сучасных умовах у наступных формах: з'явы традыцыйна-бытавой культуры; з'явы захавання і развіцця самабытных этнакультурных традыцый; этнічна афарбаваныя з'явы, спароджаныя сучаснасцю [13]. Гэта адпавядае сучаснаму разуменню спадчыны і дае магчымасць уважліва разгледзець пытанне аб актуалізацыі традыцыйнай культуры.

Тоесным да этнаграфічнага прадмета з'яўляецца паняцце «этнаграфічны аб'ект» у інтэрпрэтацыі Ю.Н. Лапцева і А.В. Савінава [14]. Даследчыкі вылучаюць наступныя катэгорыі этнаграфічных аб'ектаў: помнікі архітэктуры, выкананыя ў традыцыйным для этнасу стылі; культурныя збудаванні, якія адрозніваюцца наборам традыцыйных прыёмаў у архітэктуры; традыцыйнае жыллё і селішчы; бытавыя аб'екты, якія адпавядаюць традыцыйнаму гаспадарчаму тыпу; месцы правядзення народных свят з удзелам фальклорных ансамбляў, традыцыйнае адзенне; цэнтры народных промыслаў і рамёстваў; этнаграфічныя музеі, выстаўкі; культурныя месцы: крыніцы, прошчы.

У айчынай этналагічнай навуцы паняцці «этнакультурная спадчына» і «помнік этнаграфіі» тлумачацца як сінанімічныя. У дапаможніку В.С. Цітова «Этнаграфічная спадчына» [15] не даецца азначэнне паняццю, але па яго змесце магчыма здагадацца, які сэнс укладае ў яго аўтар. Так, пасля агульнатэарэтычных пытанняў па этнагенезе беларусаў, этнічным складзе насельніцтва, гісторыі этнаграфічнага вывучэння Беларусі, геаграфіі рассялення і гістарычных тыпаў паселішч ідуць раздзелы па народным жыллі, народнай гаспадарцы, промыслах і рамёствах, кухні, традыцыйнаым адзенні, транспартных сродках [15]. Такі пералік амаль супадае са спісам помнікаў этнаграфіі, які прыводзіцца ў метадычным дапаможніку, выдадзеным Інстытутам мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі [16]. Гэта дае падставу сцвяржаць, што пад этнаграфічнай спадчынай адзначаныя аўтары разумеюць сукупнасць помнікаў этнаграфіі.

У якасці каментарыяў да падобнага падыходу адзначым, што апісальны пералік у агульным выглядзе акрэслівае круг аб'ектаў і з'яў, якія патэнцыяльна могуць уваходзіць у змест паняцця «этнаграфічная спадчына», але не з'яўляюцца вызначэннем навуковай дэфініцыі. Атаясамліванне паняццяў «этнаграфічная спадчына», «традыцыйная народная куль-

тура» і «помнік этнаграфіі» адлюстроўвае пэўны этап развіцця этнаграфічнай навукі, звязаны з эсенцыялісцкімі ўяўленнямі аб этнасе, якія былі сфармуляваны Ю.А. Бромлеем [17]. Аднак такая трактоўка звужае значэнне паняцця «спадчына», якое, згодна з практычна ўсімі вызначэннямі гэтага паняцця, перш за ўсё падкрэслівае акт прыёму-перадачы нейкіх каштоўнасцей, а таксама пераемнасць мінулага і сучаснасці. «Дэфініцыя “помнік”, арыентуецца на захаванне памяці, успамінаў; ён выключаны з актыўнай гаспадарчай дзейнасці. Спадчына ж – гэта тое, што перадалі нам продкі, але перадалі не проста на захаванне, але для інтэрпрэтацыі і памнажэння» [18, с. 77]. У адрозненне ад помніка, які з’яўляецца катэгорыяй кропкавай і недынамічнай, спадчына заўсёды мае на ўвазе сукупнасць характарыстык, прадметаў, з’яў. Акрамя таго, з’явы, якія складаюць прадметную галіну этнаграфічнай навукі, не пакрываюць разнастайнасці катэгорыі «спадчына». Такім чынам, паняцце «этнаграфічная спадчына» да паняцця «этнаграфічны помнік» выступае як больш шырокае, у пэўным сэнсе як зборнае. Нягледзячы на паказаныя адрозненні, абодва гэтыя паняцці можна ўжываць з дастатковай ступенню свабоды, паколькі кантэкст дазваляе зразумець, які змест у іх укладваецца.

Разглядаючы этнаграфічныя помнікі як аб’екты этнакультурнай спадчыны, мы тым самым ставім праблему іх аксіялогіі ў актуальнай прасторы. У сувязі з гэтым каштоўнасць культурнай спадчыны перспектыўней зразумець не як характарыстыку самаго аб’екта, але як факт каштоўнасцей да яго адносінаў. Патэнцыяльная каштоўнасць этнаграфічнай спадчыны або помніка ў сучаснай культуры праяўляецца дзякуючы яе наступным прыкметам.

1. Першая прыкмета характарызуецца храналагічнай блізкасцю і сувяззю этнааб’ектаў з сучаснасцю. Калі каштоўнасць, напрыклад, археалагічнага помніка вызначаецца істотным храналагічным інтэрвалам, які адлучае сучаснасць ад мінулага, храналагічная аддаленасць помніка этнаграфіі не такая важная. Помнікі этнаграфіі, як правіла, датуецца XIX–пачаткам XX ст. і пры мінімальным тлумачэннях пры музейным прадстаўленні наведвальнікам зразумелы яго сэнс і прызначэнне. Такія аб’екты нярэдка выклікаюць асабістыя ўспаміны адносна іх функцыі.

2. Для этнаграфічнага помніка характэрна адзінства тыповага і адзінкавага. Тут вылучаецца такая характэрная рыса этнааб’ектаў, як іх прыналежнасць да сферы чалавечай штодзённасці. Тыповыя рэчы, якія звязаны з пытаннямі побыту і жыццезабеспячэння, маюць непасрэднае дачыненне да сучаснага чалавека, і менавіта яны пераважаюць у музейных этнаграфічных калекцыях. Тыповасць азначае наяўнасць

шэрагу характэрных прыкмет і асаблівасцей, якія «вылучаюцца ў кожным этнаграфічным раёне і найбольш часта распаўсюджаны» [16, с. 6]. Тут варта адзначыць, што цікавасць да аб’ектаў штодзённасці ці традыцыйна-бытавой культуры паўстала адносна нядаўна. Давыд Лоўэнталь у сваім даследаванні «Мінулае – чужая краіна» згадвае амерыканскага калекцыянера Марша, які адзін з першых звярнуў увагу на артэфакты быту. «Гэта не была вопратка прынцаў і прэлатаў, якія нагадвалі б амерыканцам пра іх продкаў, але перш за ўсё гэта былі палявыя і рамесныя прылады, прадметы побыту і іншае побытавае начынне дамоў іх уласных продкаў» [19, с. 15]. Некалькі пазней цікавасць да звычайных матэрыяльных рэліктаў, цесна звязаная з рамантычным нацыяналізмам, узмацнілася дзякуючы з’яўленню Скансена Артура Хацеліуса. Падобны пункт гледжання выказала спецыяліст у галіне этнаграфічнага музеязнаўства Е.Л. Галкіна: «Этнаграфічная спадчына ўваходзіць у паняцце гісторыка-культурнай спадчыны і паўстае як сродак, які дазваляе шмат у чым зразумець навакольны свет і саміх сябе» [20, с. 88]. Безумоўна, гэта «схільнасць» да сучаснага гледача надае этнаграфічным аб’ектам актуальнасці.

3. Эстэтычная каштоўнасць артэфактаў мінулага, якое прадстаўлена ў разнастайнасці рэчавых форм і нематэрыяльных з’яў. Пры гэтым варта адзначыць факт непадзельнасці духоўнай і матэрыяльна-бытавой сфер як пры стварэнні большасці рэчаў мінулага, так і пры іх сучаснай інтэрпрэтацыі, што выяўляе спецыфіку ўспрымання помнікаў этнаграфіі, многія з якіх з’яўляюцца не толькі помнікамі матэрыяльнай культуры, але і каштоўнымі творамі мастацтва. Тым не менш, мы, безумоўна, не можам разглядаць гэту характарыстыку як уласцівую толькі этнаграфічным помнікам.

4. Пазнавальна-эўрыстычная каштоўнасць этнаграфічных помнікаў дазваляе ўсвядоміць падабенства і адрозненне існуючых этнакультурных традыцый, а таксама іх захоўваць і перадаваць нашчадкам, утрымліваць сувязь паміж членамі адной этнічнай супольнасці. Неад’емнай уласцівасцю этнаграфічнага аб’екта з’яўляецца не толькі здольнасць захоўвацца як артэфакт, але і выступаць у ролі носьбіта (або рэпрэзентатара) грамадскай памяці. «У сучасных умовах менавіта традыцыйная культура, у тым ліку і ў яе дапаўненні да аб’ектаў матэрыяльнага свету, выступае як сродак нацыянальнай самаідэнтыфікацыі» [20, с. 132]. Запатрабаванасць падобных адчуванняў адлюстроўваецца сёння ў развіцці этнаграфічнага турызму і этнаграфічных тэматычных паркаў.

Такім чынам, гэта дазваляе вызначыць этнакультурную спадчыну не як «архійную», «выдраную» з сацыякультурнага кантэксту, а як

канцэпт, які адлюстроўвае спосаб інтэрпрэтацыі мінулага і сувязі з сучасным жыццём. Мінулае, прадстаўленае ў этнаграфічных прадметах і з'явах, мае патэнцыяльную і рэальную сацыяльную, гістарычную каштоўнасць. У сувязі з гэтым мы ўжо не можам называць этнаграфічныя аб'екты і з'явы помнікамі, але і вызначаць іх тэрмінам «спадчына» таксама пакуль немагчыма.

Шматзначнасць паняццяў, якія маюць дачыненне да этнаграфічнай спадчыны (народная, этнічная культура, этнаграфічны прадмет, помнік этнаграфіі), а таксама шматлікасць з'яў, якія складаюць прадметную галіну этнаграфіі, вызначылі асноўныя віды этнаграфічнай спадчыны: народнае жыллё; абрады, вераванні; комплекс традыцыйнага адзення, рамёствы і промыслы, кухня і інш. Пры гэтым традыцыйнае размеркаванне элементаў культуры паміж сферамі «матэрыяльнай» і «духоўнай» культуры мала прыдатна ў дачыненні да этнакультурнай спадчыны.

Этнаграфічная спадчына як частка гісторыка-культурнай спадчыны арганічна ўваходзіць у сістэму культуры і фіксуе сацыяльна прызнаныя этнаграфічныя з'явы, факты, падзеі, важныя для падтрымання самабытнасці этнічнай супольнасці, якія з гэтай мэтай перадаюцца наступным пакаленням.

Літаратура і крыніцы

1. Лотман, Ю.М. Память в культурологическом освещении / Ю.М. Лотман // Избранные статьи. – Таллинн, 1992. – Т. 1. – С. 200–202.; Философия культуры. Становление и развитие / М.С. Каган [и др.]; под общ. ред. М.С. Кагана. – СПб.: Изд-во «Лань», 1998. – 448 с.; Миронова, Т.Г. Сохранение природного и культурного наследия как императив культурной политики постиндустриального общества: дис. ... канд. культурол. наук: 24.00.01 / Т.Г. Миронова. – М., 2000. – 132 л.; Культурная спадчына: культуралагічна-сацыялагічныя даследаванні / Э. Дарашэвіч [і інш.]; уклад. Э. Дарашэвіча. – Мінск: Сучаснае слова, 2001. – 168 с.
2. Нора, П. Проблематика мест памяти / П. Нора // Франция – память / П. Нора, М. Озуф, Ж. де Пюимеж, М. Винок. – СПб., 1999. – С. 112–125; Культурный ландшафт как объект наследия / Ю.А. Веденин [и др.]; под ред. Ю.А. Веденина, М.Е. Кулешовой. – М.: Институт Наследия; СПб.: Дмитрий Буланин. – 620 с.
3. Маркарян, Э.С. Узловые проблемы теории культурной традиции / Э.С. Маркарян // Советская этнография. – 1981. – № 2. – С. 78–96.; Народная культура в современных условиях: учеб. пособие / О.Д. Балдина, Э.В. Быкова, Е.Э. Гавриляченко; отв. ред. Н.Г. Михайлова; Рос. ин-т культурологии. – М., 2000. – 219 с.; Игнатович, П.Г. Этнические основания культуры / П.Г. Игнатович, Ю.В. Чернявская. – Минск: УП «Технопринт», 2001. – 99 с.
4. Селезнев, А.Г. Традиционная культура и культурология традиционных сообществ / А.Г. Селезнев // Культурология традиционных сообществ: Конкурсные работы молодых ученых. – Омск, 2002. – С. 10–22.
5. Чистов, К.В. Традиция и вариативность / К.В. Чистов // Фольклор. Текст. Традиция: сб. ст. – М.: ОГИ, 2005. – С. 106.
6. Цітоў, В.С. Этнаграфічная спадчына: Беларусь: Традыцыйна-бытавая культура / В.С. Цітоў. – Мінск, 2001. – 204 с.
7. Каргин, А.С. Сохранение нематериального культурного наследия народов РФ как приоритет культурной политики Рос-

- сии в XXI веке / А.С. Каргин, А.В. Костина // Культурная политика. – 2008. – № 3. – С. 59–71.
8. Захаров, А.В. Традиционная культура в современном обществе / А.В. Захаров // Социологические исследования. – 2004. – № 7. – С. 105–115.
  9. Тишков, В.А. Реквием по этносу: исследования по социально-культурной антропологии / В. Тишков [Электронный ресурс]. – 2003. – Режим доступа: http://valerytishkov.ru/cntnt/publikacii3/knigi/rekvieim_po/rekvieim_po1.html. – Дата доступа: 01.12.2010.
  10. Коновалов, А.В. К определению понятия «этнографический предмет» / А.В. Коновалов, Е.Я. Тимофеева // Музей и этнографические проблемы современности: тез. докл. науч.-практ. конф. – Л., 1984. – С. 1–2; Они же. Понятие «этнографический предмет» / А.В. Коновалов, Е.Я. Тимофеева // Проблемы комплектования, научного описания и атрибуции этнографических памятников: сб. науч. тр. / Гос. музей этнографии народов СССР; редкол.: И.И. Шангина (отв. ред.) и др. – Л., 1987. – С. 16–22.
  11. Дмитриев, В.А. О принципах комплектования фондов этнографических музеев на современном этапе / В.А. Дмитриев, Н.М. Калашникова // Советская этнография. – 1989. – № 2. – С. 82–93; Они же. Этнографические коллекции / В.А. Дмитриев, Н.М. Калашникова // Российская музейная энциклопедия. В 2 т. – М., 2001. – Т. 2. – С. 363–364.
  12. Лаптев, Ю.Н. Этнографический туризм в Крыму: состояние и перспективы развития / Ю.Н. Лаптев, О.В. Савинова. – Симферополь: Таврия, – 2000. – 32 с.
  13. Цітоў, В.С. Этнаграфічная спадчына: Беларусь: Краіна і людзі / В.С. Цітоў. – Мінск, 2001. – 207 с.; Цітоў, В.С. Этнаграфічная спадчына: Беларусь: Традыцыйна-бытавая культура / В.С. Цітоў. – Мінск, 2001. – 204 с.
  14. Помнікі этнаграфіі: метадыка выяўлення, апісання і збірання / Беларус. добраахвотн. Т-ва аховы помнікаў гісторыі і культуры; Сектар этнаграфіі Ін-та мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР; пад рэд. В.К. Бандарчыка. – Мінск, 1981. – 150 с.
  15. Бромлей, Ю.А. Этнос и этнография / Ю.А. Бромлей – М.: Наука, 1973. – 412 с.; Он же. Современные проблемы этнографии: (очерки теории и истории) / Ю.В. Бромлей; Академия наук СССР, Институт этнографии им. Н.Н. Миклухо-Маклая. – М.: Наука, 1981. – 388 с.
  16. Миронова, Т.Г. Сохранение природного и культурного наследия как императив культурной политики постиндустриального общества: дис. ... канд. культурол. наук: 24.00.01 / Т.Г. Миронова; – М., 2000. – 132 л.
  17. Лоуэнталь, <<http://www.labyrinth.ru/authors/67763/>>Д. Прошлое – чужая страна / Д. Лоуэнталь, <<http://www.labyrinth.ru/authors/67763/>> А.В. Говорунов. <<http://www.labyrinth.ru/authors/67764/>>. – М., Изд-во: Владимир Даль <<http://www.labyrinth.ru/pubhouse/1619/>>, 2004. – 624 с.
  18. Галкина, Е.Л. Этнографические источники в музее: проблемы интерпретации / Е.Л. Галкина. – М.: РИК, 1998. – 164 с.

Summary

The article examines the concept of «ethnographic heritage» which is still not defined as a scientific definition. Its substantial differences from the category «monument of ethnography», «traditional culture» and others are allocated. The essential characteristics of the heritage are identified. Among them the aesthetic value, the chronological proximity to the present time, the cognitive and heuristic value, the unity of the typical and are shown unique. Multidisciplinary of concepts which are connected with the notion of «ethnographic heritage» (folk, ethnic culture, ethnographic objects, monument of ethnography) as well as many other elements of these phenomena which form the subject area of ethnography allow us to distinguish the main types of ethnographic heritage: national housing; rituals, beliefs, traditional clothing, crafts, cuisine.

Паступіў у рэдакцыю 03.01.2011 г.